

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Isagoge Sive Introductio Ad Vitæ Spiritualis
Perfectionem, Omnibus tam Regularibus, quàm Clericis
Sæcularibus, Confessariis, Concionatoribus, & Animarum
Pastoribus perquàm utilis, & specialiter ...**

Herlet, Johann Georg

Sulzbaci, Anno MDC.XCIII.

§. 7. De profectu in modernado & coërcendo Intellectu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37853

S. 7.

De profectu in moderando & coërcendo Intellectu.

279. **D**iximus suprâ ex D. Thomâ 1. 2. q. 77. a. 1. quod motus voluntatis sequatur iudicium rationis: quia voluntas potentia cæca est, non potest ferri in incognitum; adeoq; sicut appetitus sensitivus pro duce habet sensum & potentiam cognoscitivam materiale; ita appetitus rationalis sive voluntas sequitur potentiam cognoscitivam spirituale, nempe intellectum. Unde Christus de hoc mentis oculo ait Luc. 11. *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit; Si autem nequam fuerit; etiam corpus tuum tenebrosus erit. Vide ergo, ne lumen, quod in te est, tenebrae sint.* Nam cæcus, si cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt. Inquit idem Matth. 15. Et S. Paulus Ephes. 4. Peccata abominanda, quæ gentiles admiserunt, obscurato eorum intellectu adscribit, dicens: *Iam non ambuletis, sicut & gentes ambulant in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à vitâ Dei per ignorantiam, quæ est in illis propter cæcitatem cordis ipsorum.* Ut igitur rectè operemur, necesse est, ita rectificare & moderari intellectum, ut voluntati nihil proponat amandum & prosequendum, quod divinâ aut humanâ lege est prohibitum, aut quod vanum inutile, & spiritualis profectus est impeditivum

Qq 4

Porro

Porro præter ea, quæ suprà attulimus in primò gradu pro *ineipientibus* de abnegatione proprii iudicii in obediendo, & de illuminatione intellectus per lectionem piorum librorum, colloquia spiritualia, & meditationem, agendum hic erit de remotione duorum obstaculorum, quæ ex parte intellectus valdè profectui spirituali obsistunt.

Primum est *curiositas* intellectus in cognoscendis sive addiscendis rebus inutilibus, quando scilicet intellectus intendit talium rerum studiis & scientiis, quæ ad finem & scopum vocationis nostræ planè nihil faciunt. Quod vitium sumoperè cavendum est illis, qui vitam ex contemplativâ & activâ mixtam profitentur: nè tempus illud, quod Sacræ Scripturæ lectioni, studio Theologiæ, & concionibus sacris componendis esset impendendum, ipsi profanis & vanis, curiosis, inutilibus, ac supervacaneis scientiis impendant; Sicut conqueritur S. Hieronymus *Epist. ad Damasum Papam*, dicens: *Sacerdotes dimissis Evangeliiis & Prophetis videmus comædias legere, & amatoria Bucolicorum versuum verba cantare.* Sanè ipse Damasus ad eundem Hieronymum scribens, testatur, se libros Lactantii non libenter legere; quia rarò de nostro dogmate disputant; & quæ ibi continentur, Scholasticis magis sunt apta, quàm nobis, utpotè de metris, & regionum situ, & philosophis disputantia. S. Bernardus *serm. 36. in Cantic.* variorum hominum studia recensens, ait: *Sunt, qui scire volunt, eo tantum fine, ut*
sciant;

sciant; & turpis curiositas est. Et sunt, qui scire volunt, ut sciantur ipsi; & turpis vanitas est. Et sunt item, qui scire volunt, ut scientiam suam vendant, verbi causâ pro honoribus; & turpis questus est. Sed sunt quoq;, qui scire volunt, ut edificent; & charitas est. S. Augustinus deniq; epist. 56. ad Dioscor. vocat imperitissimam scientiam, dum nos scire gaudemus, quid Anaximenes, quid Anaxagoras, quid Pythagoras senserint, & cæteri huiusmodi; cum hoc a verâ doctrinâ & eruditione longe absit. Et lib. 5. confess. c. 3. De scientiâ Astrologicâ ait: Mirantur homines Astrologica; & stupent, qui ea nesciunt; & exultant atq; extolluntur, qui sciunt. Ante Solis defectum futurum prævident; & in præsentia suum non vident. Item c. 4. Nunquid Domine Deus veritatis, quisquis novit ista, jam placet tibi? Beatus, qui te scit; etiamsi illa nesciat. Qui verò & te & illa novit; non propter illa beatior, sed propter te solum beatus est. Qui quasi nihil habens, omnia possidet inhaerendo tibi, quamvis pyros cæli nesciat, melior est, quam mensor cæli, numerator syderum, pensor elementorum & negligens sui.

280. Alterum est curiositas in aliorum vitâ, moribus, & factis inquirendis, & dijudicandis. De quâ Christus Matth. 7. Quid vides festucam in oculo fratris tui; & trabem in oculo tuo non vides? Et Apostolus Roman. 14. Tu quis es, qui iudicas alienum servum? Dominus tuus stat, aut cadit. Quid iudicas fratrem tuum? aut quid spernis fratrem tuum? omnes enim

295

enim

enim stabimus ante tribunal Christi. S. Basil-
 ius *serm. de Abdicat.* hortatur: *Et si multi mul-*
tis in rebus errata commiserint, parva aq; ac mag-
na, in iisq; pertinaciter perseverent; nolito tu alie-
norum te erratorum iudicem constituere: habent
enim ipsi iudicem justum, qui reddit unicuiq; se-
cundum opera sua. Quod intellige de illis, quæ
 manifestè non sunt mala, sed possunt bono &
 malo animo fieri; Sicut ait S. Augustinus in il-
 lud *Roman. 24. Tu quis es &c.* In his rebus, quæ
 & possunt bono animo fieri, & malo, non audea-
 mus de alterius corde, quod non videmus, ferre
 sententiam: in his autem rebus, quas bono & ca-
 sto animo fieri non posse manifestum est, non im-
 probatur, si iudicemus. Quin & tunc frater-
 nam correctionem erranti impendere tenemur,
 si delictum mortale sit certum; nec alius sit,
 qui ipsum corrigat; & ipse sine correctione
 non credatur se emendaturus, correctus autem
 prudenter speretur ad meliorem frugem se re-
 cepturus. De quâ correctione fraternâ suo lo-
 co dicemus. Quod si alius fuerit constitutus,
 quæ singulorum actus sollicitè observet, & cor-
 rigat, aut si delictum non sit certum; tu cave
 aliena conservationis esse temerarius iudex.
Etiâ nisi perperam actum quid deprehenderis, nec
sic iudices proximum; magis autem excusa
intentionem, si opus non potes; puta igno-
rantiam, puta subreptionem, puta casum aut
vehementem nimis tentationem; inquit S. Ber-
 nardus *serm. 4. in Cantica.* Nam quid tibi ip-
 si negotia plectus? quid curiosus es? si Deus ita
 ordi-

ordina-
 cerem
 terem
 dicere
 nobis
 rum
 quid
 riosita
 facim
 Unde
 morte
 tem:
 me seg
 Por
 evita
 tem e
 ad no
 sectus
 mende
 in illu
 Nostra
 ter ser
 etiam
 mus.
 alienâ
 fit nob
 defect
 rum d
 gimus
 apud C
 enim
 nam &

ordinasset, ut percunctaremur vitas, & exposceremus pœnas, & curiosè aliorum mores discuteremus, annon multi gravatim & apud seipsos dicerent: *Quidnam est hoc? difficilem rem nobis Deus præscripsit; non enim possumus aliorum vitam inquirere; Siquidem ignoramus, quid admisserint: Nunc verò cum omni hac curiositate nos liberaverit, nobis ipsis negotium facimus; & per hoc nosmetipsos negligimus.* Unde Christus ad Petrum curiosè de vitâ & morte Joannis Apostoli inquirentem & dicentem: *Hic autem quid? ait: quid ad te? Tu me sequere. Joann. 21.*

Porro medium primum & efficacissimum ad evitandam hanc nostri intellectus curiositatem est, ut cogitationes nostras convertamus ad nos ipsos, & solliciti simus, quomodò defectus nostros proprios deprehendamus & emendemus; Sicut monet S. Chrysostomus *serm. in illud Pauli: Salutate Priscam &c.* dicens: *Nostram ipsorum vitam singulis diebus diligenter scrutemur: aliorum autem vitam ei, qui etiam incognita novit, judicandam relinquamus.* Hac enim ratione fiet, ut tempus pro alienâ vitâ & moribus investigandis non supersit nobis; & propter multiplices & enormes defectus nostros non audeamus leviores aliorum defectus perstringere; Sicut accidisse legimus illis Judæis, qui mulierem peccatricem apud Christum accusabant. *Joann. 8.* Cum enim vehementius instarent, ut Christus pœnam & supplicium in illam decerneret; is verò

rò responderet : *Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat, ac præterea se inclinans, singulorum peccata in terrâ describeret, & oculis eorum obijceret; unus post alium exhibant, incipientes à Senioribus; nec ulterius de mulieris peccato puniendo verba faciebant. Ve tibi tua, nigra dicebat cacabus olla; quia non agnoscebat propriam suam nigredinem, quæ major & deformior erat, quam nigredo ollæ. Et Christus Matth. 7. Quomodo dicis fratri tuo: Sine ejiciam festucam de oculo tuo: & ecce trabs est in oculo tuo?*

Secundum medium est, ut intellectui nostro circa interiorem aliorum hominum constitutionem & animi statum cognoscendum diffidamus, & de errore suspectum habeamus. *Homo videt ea, quæ apparent: Dominus autem intuetur cor. 1. Reg. 16. Et Jeremia 17. Prævarum est cor omnium & inscrutabile; quis cognoscet illud? Unde Apostolus monet. 1. Corinth. 4. Nolite ante tempus judicare, quoadusq; veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum & manifestabit consilia cordium.* Quod si quis velit experimentaliter discere, quam facile possit intellectus humanus errare circa internam animi constitutionem in aliis cognoscendam; is tantum se reflectat supra seipsum, & recogitet, quoties alii circa ipsum in suspicando & judicando erraverint, quam sæpè in malam partem interpretati fuerint, quod ipse optimâ ex intentione fecerat; quoties etiam suspicati sint, de quo ipse nunquam cogitavit.

Legat

Legat
quàm
dotes
Præcu
tare
Tuti
bus be
Nam
homin
tū
malo.
senfer
perdo
trūm
147.
T
num
verba
à culp
mus;
rintk
sæpè
illa,

De 1

281.

nard
& co

Legat Historiam Evangelicam; & videbit, quam graviter in iudicando erraverint, Sacerdotes, Pharisei, & Scribæ circa Christum & Præcursores ejus Joannem: cum tamen putarent se conformiter S. Scripturæ judicare. Tutius igitur & securius procedit, qui de omnibus benè, quam qui de uno aliquo malè sentit. *Nam qui proclivior est ad benè credendum de homine, quam ad malè suspicandum, non se multum dolet errare, cum benè credit etiam de malo. Periculosum est autem, cum quis malè senserit fortè de bonè, nesciens qualis sit. Quid perdo, si credo, quia bonus est; Si incertum, utrum sit malus?* inquit S. Augustinus in Psalm. 147.

Tertium medium est charitas erga proximum: Nam quem veraciter diligimus, illius verba & facta non sinistrè interpretamur, sed à culpâ excusamus, & in bonam partem trahimus; quia *charitas non cogitat malum. 1. Corinth. 13.* Sicut experimur in parentibus, qui sæpè in liberis suis laudant & approbant etiam illa, quæ alii homines vituperant & carpunt.

§. 8.

De profectu in modo & ratione meditandi.

281. Quatuor modis sive exercitiis potissimum accedimus ad Deum, teste S. Bernardo, *Lectiōe scilicet, meditatione, Oratione, & contemplatione.* Per ipsum verò amoris exercitium